

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 5Cdo/55/2021
Identifikačné číslo spisu: 3518200590
Dátum vydania rozhodnutia: 15.07.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Jana Bajánková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:3518200590.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne Prima banka Slovensko, a. s., so sídlom Hodžova č. 11, 010 11 Žilina, IČO: 31 575 951, proti žalovanému I. I., nar. XX.XX.XXXX, trvalým pobytom XXX XX O. XXX, o zaplatenie 2.851,55 eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Nové Mesto nad Váhom pod sp. zn. 9Csp/11/2018, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne z 21. mája 2020 sp. zn. 17Co/197/2019, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Trenčíne zo dňa 21. mája 2020 č. k. 17Co/197/2019-110 a rozsudok Okresného súdu Nové Mesto nad Váhom zo dňa 04. júla 2019 č. k. 9Csp/11/2018-71 vo výroku, ktorým vo zvyšnej časti žalobu zamietol (II. výrok) a vo výroku o trovách konania (III. výrok) z r u š u j e a vec v rozsahu zrušenia vracia Okresnému súdu Nové Mesto nad Váhom na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Nové Mesto nad Váhom (ďalej len „súd prvej inštancie“ event. „okresný súd“) rozsudkom zo 04. júla 2019 č. k. 9Csp/11/2018-71 uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobkyni sumu 2.851,55 eur, vyčíslený úverový úrok do dátumu predčasnej splatnosti v sume 98,16 eur, vyčíslený úrok z omeškania v sume 1,- euro, úrok z omeškania vo výške 5 % ročne zo sumy 2.851,55 eur od 30.11.2017 do zaplatenia, úrok z omeškania vo výške 5 % ročne zo sumy 98,16 eur od 30.11.2017 do zaplatenia, a to v mesačných splátkach po 120,-eur splatných vždy k 15. dňu v každom kalendárnom mesiaci počnúc prvým mesiacom nasledujúcim po mesiaci, v ktorom tento rozsudok nadobudne právoplatnosť, pod stratou výhody splátok (I. výrok). Vo zvyšnej časti žalobu zamietol (II. výrok). Žalobcovi priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % (III. výrok).

1.1. V odôvodnení rozsudku okresný súd uviedol, že predmetom konania bolo zaplatenie 2.851,55 eur titulom nezaplatenej istiny, úroku vo výške 98,16 eur predstavujúcich neuhradené splátky do predčasnej splatnosti úveru, úroku z omeškania 1,- euro titulom neuhradených splátok do dátumu predčasnej splatnosti úveru, úroku vo výške 12,90 % ročne z nezaplatenej istiny od 30.11.2017 do zaplatenia, úroku z omeškania vo výške 5 % ročne z nezaplatenej istiny a úrokov od 30.11.2017 do zaplatenia a náhrady trov konania. Okresný súd mal preukázané, že žalovaný a žalobkyňa dňa 31.01.2017 uzatvorili zmluvu o spotrebiteľskom úvere č. XXXXXX - pôžička (ďalej len „zmluva“) vo výške 3.000,- eur s dohodnutou úrokovou sadzbou 12,9 % ročne. Žalovaný sa zaviazal splácať úver v 84 mesačných

splátkach, vždy k 25. dňu v mesiaci, vo výške 54,60 eur od 27.02.2017 do 25.01.2024. RPMN bola dohodnutá vo výške 15,89 % a priemerná RPMN 13,89 %. Žalovaný mal celkovo žalobkyni zaplatiť 4.736,40 eur, zaplatil 364,85 eur. Upomienkou zo dňa 26.09.2017 žalobkyňa žalovaného vyzvala na úhradu splátok úveru vo výške 104,22 eur s tým, že ak sumu neuhradí najneskôr do 01.10.2017, môže v súlade s ustanoveniami § 565 Občianskeho zákonníka žiadať predčasnú splatnosť celého zostatku úveru vo výške 2.916,54 eur. Výzvou na predčasné splatenie úveru zo dňa 29.11.2017 žalobkyňa oznámila žalovanému, že z dôvodu neplnenia povinností v zmysle zmluvy žalovaným rozhodla o predčasnej splatnosti celého úveru a vyzvala ho na jednorazovú úhradu zostávajúcej sumy úveru vo výške 2.980,71 eur a sumy 30,- eur ako poplatku za výzvu najneskôr do 09.12.2017.

1.2. Okresný súd uvedenú zmluvu v zmysle § 2 písm. d) zákona č. 129/2010 Z. z. kvalifikoval ako zmluvu o spotrebiteľskom úvere a v zmysle § 52 ods. 1 a nasl. Občianskeho zákonníka zároveň ako zmluvu spotrebiteľskú. Zmluva obsahuje všetky podstatné náležitosti v zmysle § 9 ods. 1 a 2 zák. č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch. Povinnosťou žalovaného bolo splácať úver v dohodnutých mesačných splátkach, preto má povinnosť zaplatiť žalobkyni zosplatenú a neuhradenú časť úverovej istiny 2.851,55 eur, zosplatené a neuhradené zmluvné úroky 98,16 eur a úrok z omeškania vo výške 1,- euro, vyčíslené ku dňu zosplatenia.

1.3. V časti zmluvného úroku 12,90 % ročne, požadovaného žalobkyňou z nezaplatennej istiny od 30.11.2017 do zaplatenia súd prvej inštancie žalobu zamietol, nakoľko žalobkyni zmluvný úrok z omeškania odo dňa účinkov zosplatenia nepatrí. Veriteľ má právo na zaplatenie zmluvných úrokov len do vyhlásenia predčasnej splatnosti s tým, že následne už vzniká iba právo na úrok z omeškania. V opačnom prípade by na ťarchu spotrebiteľa dochádzalo k dvojnásobnému zaťažovaniu v podobe úrokov z úveru i úrokov z omeškania, čo spôsobuje značnú nerovnováhu vo vzťahoch medzi účastníkmi. Ak by veriteľ inkasoval po zosplatení úveru úroky, išlo by o právny stav, podľa ktorého by sa poprelí účinky veriteľom vyvolanej zmeny obsahu záväzku a veriteľ by úroky inkasoval ako keby k zmene záväzku nedošlo, zatiaľ čo spotrebiteľovi by neboli garantované nijaké práva, ktoré mu plynuli zo zmluvy pred veriteľom vyvolanou zmenou záväzku. Úrok z omeškania okresný súd žalobkyni priznal podľa žaloby s odkazom na § 517 ods. 2 Občianskeho zákonníka.

1.4. Okresný súd žalovanému povolil splácanie dlžnej sumy v primeraných mesačných splátkach, čo odôvodnil tak, že v súčasnosti je žalovaný poberateľom starobného dôchodku vo výške 424,10 eur, iný príjem nemá. Za primeranú splátku k pomerom žalovaného súd považoval sumu 120,- eur, ktorú je žalovaný schopný zaplatiť bez ohrozenia svojho fungovania v bežnom živote. Ide zároveň o splátku primeranú dlžnej sume.

1.5. O trovách konania okresný súd rozhodol podľa § 255 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) konštatujúc, že žalobkyňa mala vo veci úspech v prevažnej časti, došlo iba k zamietnutiu úroku vo výške 12,90 % ročne z nezaplatennej istiny vo výške 2.851,55 eur od 30.11.2017 do zaplatenia. Súd prvej inštancie jej preto priznal nárok na plnú náhradu trov konania. O výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník v zmysle § 262 ods. 2 CSP.

2. Krajský súd v Trenčíne (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 21. mája 2020 sp. zn. 17Co/197/2019 rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku I. v časti splatnosti priznaného plnenia v splátkach, vo výroku II. a v závislom výroku III. o trovách konania potvrdil (I. výrok), žalovanému nárok na náhradu trov odvolacieho konania nepriznal (II. výrok).

2.1. V odôvodnení rozsudku sa odvolací súd stotožnil s názorom súdu prvej inštancie, že úroky z úveru prináležia veriteľovi len za čas do splatnosti dlhu a následne sa dlžník dostáva do omeškania a je povinný platiť úroky z omeškania; poukázal na konštantnú judikatúru vyšších súdov, od ktorej nie je dôvod sa odkloniť. Odvolací súd ďalej uviedol, že závery Najvyššieho súdu SR, obsiahnuté v rozhodnutí R 59/1998 (sp. zn. 4Cbo/143/98) boli prijaté i v potvrdzujúcom rozhodnutí Krajského súdu v Prešove č. k. 29C/131/2011-127 zo dňa 23. novembra 2011; závery súdov akceptoval aj Ústavný súd SR vo veci sp. zn. IV. ÚS 476/2012 z 18. septembra 2012. K záveru súdov, že „pokiaľ veriteľ pristúpi k tomu, že považuje celý dlh za splatný (tzv. zosplatenie úveru), potom nastupuje režim platenia úrokov z omeškania a nie úrokov z úveru“. Ústavný súd SR nezistil existenciu takých skutočností, ktoré by nasvedčovali tomu, že by namietané rozhodnutie krajského súdu bolo možné považovať za svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené, keď krajský súd sa stotožnil s podrobne odôvodneným právnym názorom

okresného súdu, jasne, zrozumiteľne a presvedčivo objasnil rozdiel, resp. vzťah medzi úrokmi z úveru a úrokmi z omeškania aj otázku, prečo zmluvný úrok patrí sťažovateľke iba do splatnosti dlhu.

2.2. Odvolací súd zdôraznil, že zosplatnenie ako jednostranný právny úkon veriteľa zásadne mení pôvodne dohodnutý úverový vzťah. Je potrebné zohľadniť, že zmluvné úroky aj úroky z omeškania sú síce príslušenstvom pohľadávky, avšak majú odlišné funkcie a je potrebné ich odlišovať. Zmluvné úroky sú odmenou (cenou) za užívanie istiny a úroky z omeškania predstavujú zákonom stanovenú sankciu za omeškanie s platením istiny a na rozdiel od zmluvných úrokov ich môže veriteľ požadovať, aj keď neboli dojednané. V prípade predčasného a mimoriadneho zosplatnenia úveru na základe jednostranného úkonu veriteľa (na základe jeho slobodnej voľby) dôjde k zmene pôvodne dohodnutého úverového vzťahu. Veriteľovi vznikne nárok na jednorazové vrátenie požičanej istiny úveru, vrátane úrokov kapitalizovaných ku dňu zosplatnenia úveru, t. j. veriteľ má právo získať okamžite späť celú sumu požičaných peňažných prostriedkov, v dôsledku čoho na jeho strane odpadá obmedzenie jeho práva na dispozíciu s istinou úveru a obmedzenie možnosti produkovať zisk. Ak teda nastal stav, kedy spotrebiteľ už nemá právny titul mať peňažné prostriedky u seba a tieto užívať, niet dôvodu ani na to, aby veriteľ inkasoval úroky, ktoré by mu patrili výhradne za stavu oprávnenej držby prostriedkov spotrebiteľom. V opačnom prípade by bol založený krajne nespravodlivý a ústavne nekonformný stav, kde spotrebiteľ by bol vystavený všetkým sankčným mechanizmom vynútenia povinnosti a plnenia a veriteľ by naďalej pohodlne inkasoval úroky zo sumy, ktorú by mu spotrebiteľ na výzvu nevrátil. De facto by išlo o právny stav, podľa ktorého by sa popreli účinky veriteľom vyvolanej zmeny obsahu záväzku a veriteľ by úroky inkasoval ako keby k zmene záväzku nedošlo, zatiaľ čo spotrebiteľovi by neboli garantované nijaké práva, ktoré mu plynuli zo zmluvy pred veriteľom vyvolanou zmenou záväzku. Súd takýto stav v žiadnom prípade nemôže pripustiť, lebo by toleroval založenie hrubej nadvlády dodávateľa voči spotrebiteľovi, navyše za stavu, že veriteľ si môže nárokovať a môže sa domôcť jednorazového vrátenia peňažných prostriedkov z majetku spotrebiteľa a nemusí trpieť nijaké obmedzenia užívania svojho majetku podľa uzavretej zmluvy o spotrebiteľskom úvere. Počnúc prvým dňom omeškania spotrebiteľa ide o protiprávny stav založený sankčným jednostranným predčasným zosplatnením úveru. S protiprávnym stavom sa prirodzene spájajú výhradne sankcie, keďže spotrebiteľ je v omeškani s vrátením uvedenej sumy. Naopak, s protiprávnym stavom sa nikdy nebudú spájať odplatné plnenia, ktoré sa spájajú len so stavom lege artis, a teda stavom oprávneného držania peňažných prostriedkov podľa podmienok spotrebiteľskej zmluvy. Na základe uvedeného preto treba prijať záver zhodný so súdom prvej inštancie, že žalobcovi nepatrí za obdobie nasledujúce po zosplatnení nárok na zmluvný úrok.

3. Proti časti I. výroku rozsudku odvolacieho súdu, ktorým odvolací súd rozsudok okresného súdu vo výroku II. a vo výroku III. potvrdil, podala žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie, v ktorom žiadala, aby dovolací súd rozhodnutie odvolacieho súdu v tomto rozsahu aj rozsudok okresného súdu vo výrokoch II. a III. zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Prípustnosť dovolania odôvodnila poukazom na ustanovenie § 421 ods. 1 písm. b/ CSP.

3.1. V odôvodnení dovolania dovolateľka uviedla, že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci, ktoré záviselo od vyriešenia právnej otázky „či má veriteľ nárok na zaplatenie úroku od poskytnutia peňažných prostriedkov až po ich vrátenie, teda aj po predčasnom zosplatnení“, doteraz neriešenej v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu. Dovolateľka mala za to, že súd síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval, nakoľko nárok na zaplatenie úroku trvá od poskytnutia peňažných prostriedkov až po ich vrátenie, teda aj po predčasnom zosplatnení. Poukazujúc na ustanovenie § 502 ods. 1 a § 503 ods. 3 Obchodného zákonníka argumentovala, že obsahom záväzku dlžníka nie je vrátiť len poskytnuté peňažné prostriedky, ale aj úroky, ktoré nemožno stotožňovať s úrokmi z omeškania. Úroky sú odplatom za poskytnutie peňažných prostriedkov, predstavujú cenu úveru, dlžník ich je povinný platiť od okamihu ich reálneho poskytnutia až do okamihu ich reálneho vrátenia, a to či už v lehote alebo v omeškani. Úrok z úveru je nárokom, na ktorý nemá vplyv omeškanie dlžníka ako skutočnosť, ktorá zakladá vznik nových sankčných záväzkov dlžníka a samotný vznik nároku na úrok z úveru neovplyvňuje. Svoje tvrdenia podporila poukazom na rozsudok Krajského súdu v Žiline sp. zn. 11Co/12/2017, rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 43Co/23/2017. Vo vzťahu zmluvných úrokov a úrokov z omeškania a priamo aj k ich uplatniteľnosti veriteľom popri sebe po predčasnom zosplatnení dlhu poukázala na rozhodnutie NS ČR sp. zn.

33Cdo/212/2014. Z obsahu dovolania je teda zrejmé, že žalobkyňa za dosiaľ dovolacím súdom neriešenú považuje otázku existencie a výšky nároku na zaplatenie zmluvného úroku po predčasnom zosplatnení úveru. Zastáva právny názor, že nárok na zaplatenie zmluvného úroku trvá od poskytnutia peňažných prostriedkov až po ich vrátenie, teda aj po predčasnom zosplatnení.

4. Žalovaný sa k dovolaniu nevyjadril.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP; ďalej aj „najvyšší súd“ event. „dovolací súd“) po zistení, že dovolanie podala v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), za ktorú koná jej zamestnanec, ktorý má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 písm. b/ CSP), skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania. Bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne je prípustné aj dôvodné, preto rozsudok odvolacieho súdu v rozsahu napadnutom dovolaním zrušil (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

6. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa.

7. Podľa § 421 ods. 1 CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) ktorá je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

8. Podľa § 432 CSP dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (ods. 1). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (ods. 2).

9. V preskúmvanej veci dovolateľka odôvodnila dovolanie prípustným dovolacím dôvodom, a to nesprávnym právnym posúdením veci odvolacím súdom, keď v ňom vymedzila nielen právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne (označením právnej otázky, od ktorej vyriešenia záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu i jemu predchádzajúce rozhodnutie súdu prvej inštancie), ale aj to, v čom ňou namietaná nesprávnosť spočíva (v nesprávnej aplikácii práva na zistený skutkový stav). Dovolateľkou vymedzená právna otázka (či nárok na zaplatenie zmluvného úroku trvá od poskytnutia peňažných prostriedkov až po ich vrátenie, teda aj po predčasnom zosplatnení), ktorá v čase podania dovolania (26.08.2020) síce bola dovolacím súdom vyriešená (rozhodnutím zo 16. júna 2020 sp. zn. 5Cdo/42/2020), no nebola zodpovedaná v čase rozhodovania súdov v základnom konaní. Dovolací súd potom konštatuje prípustnosť dovolania, vychádzajúc z jeho obsahu (§ 124 CSP), podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP.

10. Dovolací súd v zmysle § 451 ods. 3 CSP stručne uvádza, že ide o dovolanie podané žalobkyňou v obdobnej veci, aká už bola v počte aspoň päť predmetom konania pred dovolacím súdom na základe skoršieho dovolania tej istej dovolateľky. V týchto konaniach bola podrobne riešená aj otázka prípustnosti a dôvodnosti jej dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ CSP - porovnaj napr. konania vedené na dovolacom súde pod sp. zn. 4Cdo/11/2021, 4Cdo/22/2021, 4Cdo/94/2021, 7Cdo/24/2021, 7Cdo/48/2021. Dovolací súd sa s odôvodneniami rozhodnutí, ktoré boli vydané v týchto konaniach, v celom rozsahu stotožňuje a poukazuje na ne. V zmysle § 452 ods. 1 CSP dovolací súd už ďalšie dôvody neuvádza, doplní iba, že dovolateľom nastolenú právnu otázku dovolací súd riešil rozhodnutím zo 16. júna 2020 sp. zn. 5Cdo/42/2020, ktoré občianskoprávne kolégium najvyššieho súdu na zasadnutí konanom 30. marca 2021 prijalo ako rozhodnutie zásadného významu určené na zverejnenie v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 1/2021 ako rozhodnutie č. R 5/2021. Jeho právna veta znie: „Po vyhlásení predčasnej splatnosti spotrebiteľského úveru veriteľovi náleží úrok z istiny vo výške, akú by pri riadnom plnení povinností dlžník zaplatil ako cenu peňazí.“ Na

uvedené rozhodnutie nadviazali ďalšie rozhodnutia najvyššieho súdu, napr. sp. zn. 1Cdo/94/2019, 2Cdo/83/2020, 3Cdo/35/2020, 4Cdo/66/2020, 5Cdo/46/2020, 6Cdo/56/2020, 7Cdo/186/2020, 8Cdo/135/2020, 9Cdo/24/2020, v dôsledku čoho možno v ňom uvedený právny názor ohľadom predmetnej právnej otázky považovať za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu.

11. Vychádzajúc z vyššie uvedeného právneho názoru dovolací súd dospel k záveru, že dovolanie je prípustné a zároveň dôvodné, a teda je potrebné napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť (§ 449 ods. 1 CSP). Keďže nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu, dovolací súd zrušil aj rozhodnutie súdu prvej inštancie v zamietajúcom výroku, ktorým rozhodol o zmluvnom úroku po zosplatnení a o trovách konania (§ 449 ods. 2 CSP) a vec mu v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

12. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazané právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

13. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok